

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2021. gada 31. maijā
(OR. en)

9335/21

AGRI 253
FAO 22
COAFR 145
COHAFA 54
CONUN 79
ENV 386
CLIMA 133
SUSTDEV 70
DEVGEN 111
RELEX 493
SAN 345

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs: Padomes Ģenerālsekretariāts

Saņēmējs: delegācijas

Iepr. dok. Nr.: 8949/21

Temats: Padomes secinājumi par ES prioritātēm attiecībā uz Apvienoto Nāciju Organizācijas 2021. gada samitu par pārtikas sistēmām

PIELIKUMĀ pievienoti Padomes secinājumi par ES prioritātēm attiecībā uz Apvienoto Nāciju Organizācijas 2021. gada samitu par pārtikas sistēmām, kurus Padome pieņēma 2021. gada 26. maijā.

PADOMES SECINĀJUMI
par ES prioritātēm attiecībā uz Apvienoto Nāciju Organizācijas
2021. gada samitu par pārtikas sistēmām

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ATGĀDINOT:

- Padomes 2019. gada 17. jūnija secinājumus "ES rīcība nolūkā stiprināt noteikumus balstītas daudzpusējas attiecības" (10341/19);
- Padomes 2019. gada 8. jūlija secinājumus "Atbalsts globālo ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai" (10997/19);
- Padomes 2019. gada 10. decembra secinājumus "Ilgtspējīgas Eiropas izveidošana līdz 2030. gadam – līdzšinējais progress un turpmākie pasākumi" (14835/19);
- Padomes 2020. gada 19. oktobra secinājumus par stratēģiju "No lauka līdz galdam" (12099/20);
- Padomes 2020. gada 23. oktobra secinājumus "Biodaudzveidība – nepieciešama steidzama rīcība" (12210/20);
- Padomes 2020. gada 17. decembra secinājumus "Padarīt atveseļošanu aprītīgu un zaļu" (14167/20);
- Padomes 2019. gada 29. novembra secinājumus "Atjauninātā bioekonomikas stratēģija" (14594/19);
- Padomes 2019. gada 25. novembra secinājumus "Ceturtais progresa ziņojums par rīcības plānu uztura jomā" (14457/19);
- Padomes 2018. gada 26. novembra secinājumus "Pārtikas un uztura nodrošinājuma stiprināšana pasaulē" (14554/18);
- Padomes 2018. gada 18. jūnija secinājumus par ES un tās dalībvalstu vidēja termiņa prioritātēm attiecībā uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizāciju (FAO) (10227/18),

1. ATKĀRTOTI APLIECINA pilnīgu apņemšanos īstenot Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam, ANO Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām (*UNFCCC*), Parīzes nolīgumu un Konvenciju par bioloģisko daudzveidību (*KBD*), un VĒLREIZ APSTIPRINA savu nelokāmo atbalstu rīcības desmitgadei, lai dotu jaunu impulsu 17 ilgtspējīgas attīstības mērķu (*IAM*) sasniegšanai līdz 2030. gadam. Mēs turpināsim cieši sadarboties ar ANO, lai veicinātu un stiprinātu noteikumos balstītu daudzpusēju rīcību ar mērķi izskaust nabadzību, badu un nepilnvērtīgu uzturu, lai aizsargātu planētu un lai nodrošinātu, ka visi cilvēki var baudīt mieru un labklājību, pilnībā ievērojot cilvēktiesības un cilvēka cieņu.
2. ATZINĪGI VĒRTĒ ANO ģenerālsēdētāja iniciatīvu saistībā ar rīcības desmitgadi rīkot samitu par pārtikas sistēmām nolūkā uzsākt drosmīgas darbības ar mērķi mainīt veidu, kādā pasaule ražo un patērē pārtiku, lai nodrošinātu mūsu ilgtermiņa spēju nodrošināt pietiekamu, nekaitīgu un cenas ziņā pieejamu pārtiku un veselīgu uzturu visiem iedzīvotājiem mūsu planētas iespēju robežās. Lai īstenotu Programmu 2030. gadam izšķirīgi svarīga ir ilgtspējīgu pārtikas sistēmu un veselīga uztura modeļu izveide.
3. ATZINĪGI VĒRTĒ uz cilvēkiem vērsto un uz risinājumiem orientēto samita būtību. Tā ir nozīmīga iespēja pasaules sabiedrībai kopīgi risināt sistēmiskās un savstarpēji saistītās problēmas, ar kurām saskaras pašreizējās pārtikas sistēmas. Samits ir arī ļoti svarīgs, lai labāk un videi nekaitīgāk atjaunotos pēc Covid-19 krīzes un tās postošās sociālekonomiskās ietekmes, kas saasina nevienlīdzību un pastiprina pārtikas trūkumu un nepilnvērtīgu uzturu.
4. IR PILNĪBĀ APŅĒMUSIES sadarboties ar valstīm no visiem pasaules reģioniem un visām attiecīgajām ieinteresētajām personām, lai samitā panāktu vērienīgus rezultātus un paredzētu efektīvus pēcpasākumus, kuru pamatā ir visaptveroši cilvēktiesību principi un pieeja "tiesības uz pārtiku". Mēs esam gatavi iesaistīties šajos kopīgajos centienos, pamatojoties uz Programmu 2030. gadam un redzējumu par ilgtspējīgu, klimatneitrālu un resursu ziņā efektīvu nākotni, kā izklāstīts Eiropas zaļajā kursā ¹ un ar to saistītajās stratēģijās un rīcības plānos, jo īpaši stratēģijā "No lauka līdz galdam" ² un "ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam" ³, kā arī ES rīcībpolitikās, kas saistītas ar mežiem, un ES kopējā lauksaimniecības un zivsaimniecības politikā.

¹ [15051/19 + ADD 1](#), [EUCO 9/19](#), [EUCO 29/19](#), [EUCO 22/20](#).

² [8280/20](#) un [12099/20](#).

³ [8219/20](#) un [12210/20](#).

5. ATKĀRTOTI APLIECINA savu apņemšanos konsolidēt un pastiprināt sadarbību ar visām ANO struktūrām un aģentūrām, kas iesaistītas samītā par pārtikas sistēmām un tā pēcpasākumos, un mudina tās cieši sadarboties pēc principa – "viena ANO".
6. UZSVER šādus vispārīgos principus un galvenās prioritātes attiecībā uz Apvienoto Nāciju Organizācijas 2021. gada samitu par pārtikas sistēmām:

PĀRTIKAS SISTĒMU PĀRVEIDES VISPĀRĪGIE PRINCIPI

7. Pārtikas sistēmas būtiski ietekmē cilvēku dzīvi, veselību un labklājību. Tām ir arī būtiska ietekme uz planētas dabas resursiem un ekosistēmām. Pašreizējām pārtikas sistēmām bieži ir raksturīgas strukturālas **nepilnības un neilgtspējīgas tendences**, kas kopā ar pastāvošo **nevienlīdzību** attiecībā uz piekļuvi veselīgam uzturam ⁴ prasa **paātrinātu saskaņotu rīcību**.
8. Saskaņā ar Programmas 2030. gadam visaptverošo principu "nevienu neatstāt novārtā" globālo pārtikas sistēmu pārejai ir jābūt **taisnīgai un iekļaujošai** un jābalstās uz **cilvēktiesību pieeju**. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš nabadzīgākajiem un visneaizsargātākajiem, kā arī vietējo kopienu un pirmiedzīvotāju tiesībām.
9. Ir jāpieliek lielākas pūles, lai visā pasaulē novērstu **pārtikas trūkuma un nepilnvērtīga uztura pamatcēloņus un galvenos iemeslus**, jo īpaši nabadzību, nevienlīdzību, klimata pārmaiņas, biodaudzveidības zudumu, piespiedu migrāciju un konfliktus. Šajā sakarā rūpīgi jāapsver, kā pārtikas nodrošinājumu un uzturu garantēt nestabilā un humanitārā kontekstā, un tas jārisina visos līmeņos no **integrētas humānās, attīstības un miera perspektīvas**. Tāpat ir jāturpina centieni novērst pārtikas trūkuma ciklisko ietekmi un uzlabot **humāno palīdzību pārtikas jomā**, lai atbalstītu neaizsargātas personas un kopienas konfliktu situācijās.
10. Sievietes sniedz būtisku, lai arī nepietiekami novērtētu, ieguldījumu pārtikas nodrošinājuma un uztura garantēšanā visā pasaulē. **Dzimumu līdztiesības panākšana** un sociālekonomisko un citu šķēršļu likvidēšana joprojām ir izšķiroši svarīga, lai **sievietēm un meitenēm** varētu **nodrošināt pilnvērtīgas iespējas** pilnībā īstenot savu lomu pārtikas sistēmu pārveidē.

⁴ Pasaules pārtikas nodrošinājuma komitejas (CFS) dokumentā [*CFS Voluntary Guidelines for Food Systems and Nutrition*](#) (Brīvprātīgas norādes par pārtikas sistēmām un uzturu) veselīgs uzturs ir aprakstīts kā nekaitīgs, daudzveidīgs, līdzsvarots un balstīts uz uzturvielām bagātiem pārtikas produktiem.

11. Ar pārtikas sistēmu pārveidi saistītās problēmas ir cieši saistītas ar **plašākām ilgtspējas, biodaudzveidības un klimata problēmām**, ar kurām saskaras pasaule. Globālajiem centieniem vajadzētu būt vērīgiem gan uz **visu dalībnieku aktīvas līdzdalības** veicināšanu, gan uz viņu pienākumu definēšanu **visos pārtikas sistēmas posmos**: ražošanā, pārstrādē, uzglabāšanā, izplatīšanā, patēriņā un iznīcināšanā.
12. Pārmaiņām virzībā uz ilgtspējīgu un noturīgu pārtikas sistēmu izveidi ir jābalstās uz **holistisku un sistēmisku pieeju** un to pamatā jābūt **pētniecībai un inovācijai**. Tāpēc ir labāk jāizmanto un jāuzlabo uz **zinātni un pierādījumiem balstītas metodoloģijas**, ar kurām novērtēt pārtikas produktu ārējo ekonomisko, vides un sociālo ietekmi, tostarp slēptās izmaksas, jo īpaši vides un veselības jomā, un ir vajadzīga labāka kopīga izpratne par sinerģijām un iespējamajiem kompromisiem pārtikas sistēmu dažādo dimensiju ietvaros un starp tām. Īpaša uzmanība ir jāpievērš tam, lai tiktu atbalstīta **sadarbība pētniecības jomā** un uzlabota **saskarne starp zinātni un politiku**, pienācīgi ņemot vērā tradicionāli pārmantotās un vietējās zināšanas.
13. Lai pārveidotu pārtikas ražošanas un patēriņa modeļus, būtiska loma ir spēcīgai un integrētai **daudzu ieinteresēto personu pieejai**, kuras pamatā ir dialogs un partnerības starp visu līmeņu publiskā un privātā sektora dalībniekiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām, zinību iestādēm un politikas veidotājiem. Ir ļoti svarīgi nodrošināt **visu ieinteresēto personu aktīvu līdzdalību** ar taisnīgiem nosacījumiem, tostarp, veicinot **labvēlīgu politisko vidi** un atbilstīgus ekonomiskos un finansiālos stimulus.
14. Lai nodrošinātu labi funkcionējošas pārtikas sistēmas un stiprinātu reģionālos un vietējos tirgus, būtiska nozīme ir gan privātā, gan publiskā sektora visu līmeņu dalībnieku **pieņācīgām un atbildīgām investīcijām**. Šajā sakarā ir vajadzīga stingra rīcība, lai mudinātu ieviest un piemērot **starptautiskus instrumentus, kuru mērķis ir veicināt atbildīgas investīcijas** pārtikas nodrošinājuma un uztura jomā, kuri ievēro cilvēktiesības ⁵, nodrošina taisnīgumu un pārredzamību zemes īpašuma pārvaldībā ⁶ un kuri ir saskaņoti ar klimata un vides mērķiem.

⁵ Jo īpaši [*CFS Principles for Responsible Investment in Agriculture and Food Systems*](#) (*CFS Principi par atbildīgām investīcijām lauksaimniecībā un pārtikas sistēmās*).

⁶ Jo īpaši [*CFS Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security*](#) (*CFS Brīvprātīgās pamatnostādnes par zemes, zvejniecību un mežu īpašuma atbildīgu pārvaldību valsts pārtikas nodrošinājuma kontekstā*).

15. Pārtikas sistēmu pārveidē būtu pienācīgi jāņem vērā **saikne starp lauku rajoniem un pilsētām**, kā arī teritoriju daudzveidība un to konkrētās stiprās un vājās puses. Šajā sakarā nozīmīgu ieguldījumu var sniegt **teritoriāla un augšupēja pieeja**, kurā ņemtas vērā vietējās problēmas un izmantoti vietējie resursi.

GALVENĀS PRIORITĀTES, KAS JĀIZVIRZA SAMITĀ PAR PĀRTIKAS SISTĒMĀM

16. Saskaņā ar vispārējiem cilvēktiesību principiem, jo īpaši ņemot vērā tiesības uz pārtiku, ES ⁷ ir apņēmusies virzībā uz samitā par pārtikas sistēmām izvirzītajiem mērķiem sadarboties ar saviem partneriem, lai atbalstītu IAM sasniegšanu.
17. ES uzsver šādas starpnozaru prioritātes, kuras samitā būtu jārisina visaptverošā un integrētā veidā.

Stiprināt ilgtspēju un noturību

18. Lauksaimniecībai, zvejniecībai un akvakultūrai ilgtspējīgā veidā jānodrošina pārtika un uzturs arvien lielākam pasaules iedzīvotāju skaitam. Lai to panāktu, būs jāatsakās no neilgtspējīgas ražošanas metodēm un prakses, un jāizvērs **dabā balstīti risinājumi un ekosistēmās balstītas pieejas**, piemēram, agroekoloģiskā prakse, bioloģiskā lauksaimniecība un agromežsaimniecība, kā arī jāpalielina spējas integrētai zemes izmantošanas plānošanai un pārvaldībai. Īpaša uzmanība jāpievērš augsnes **degradācijas samazināšanai un augsnes veselības uzlabošanai**. Turklāt, palielināts saldūdens resursu patēriņš apvienojumā ar biežākiem un intensīvākiem sausuma periodiem prasa apņēmīgu rīcību ar mērķi veicināt **ilgtspējīgu un integrētu ūdens resursu apsaimniekošanu**, efektīvu ūdens izmantošanu un saldūdens un augsnes piesārņojuma novēršanu.
19. Lai atbalstītu pāreju uz ilgtspējīgām un noturīgām pārtikas sistēmām, būtiska nozīme ir spēcīgai **lauksaimniecības un pārtikas politikai** un efektīvam globālam regulējumam dabas resursu, tostarp ģenētisko resursu, ilgtspējīgas izmantošanas veicināšanai.

⁷ Šajā dokumentā apzīmējuma "ES" lietojums nenorāda uz to, vai kompetence ir ES, ES un tās dalībvalstīm vai ekskluzīvi ES dalībvalstīm.

Papildus teritoriālajām pieejām svarīgi instrumenti, ko var izmantot šim nolūkam, ir **taisnīga un pārredzama ražošanas un vidiskā sertifikācija un kvalitātes shēmas**. Tāpat būtu jāpastiprina pasākumi, ar kuriem veicina **mēslošanas līdzekļu, pesticīdu un antimikrobiālo līdzekļu atbildīgu un ilgtspējīgu izmantošanu**, tostarp, nosakot samazināšanas mērķrādītājus.

20. Okeānu un saldūdeņu saglabāšana un jūras ekosistēmu aizsardzība ir būtiska, lai ražotu pārtiku ilgtspējīgam un veselīgam uzturam. Atzīstot **zvejniecības un akvakultūras** būtisko ieguldījumu, ir jāpieliek lielākas pūles, lai izstrādātu ilgtspējīgus veidus, kā pārvaldīt globālos jūras produktu resursus. Darbs šajā jomā jākoncentrē uz **zivju krājumu saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu**, nelegālas, neregistrētas un neregulētas zvejas izskaušanu saskaņā ar nulles tolerances pieeju, pārzvejas apkarošanu un negatīvas ietekmes uz vidi novēršanu. Samitam būtu jāveicina **sadarbība** attiecībā uz konkrētiem pasākumiem, kuru mērķis ir nodrošināt **zvejniecības efektīvu pārvaldību un akvakultūras** un tās vērtības ķēžu **ilgtspējīgu attīstību**, lai atbalstītu ilgtspējīgas un noturīgas pārtikas sistēmas.
21. **Biodaudzveidība un pārtikas sistēmas** ir savstarpēji cieši saistītas. Biodaudzveidības zudums un ķīmisko izejvielu un atkritumu nepareiza pārvaldība nopietni apdraud ilgtermiņa pārtikas ražošanas jaudu un pārtikas sistēmu noturību. Ir steidzami jārīkojas, lai novērstu tiešos un netiešos **biodaudzveidības zuduma** cēloņus pārtikas ražošanas un patēriņa kontekstā. Šajā sakarā ir ļoti svarīgi samazināt atkarību no **pesticīdiem un barības vielu pārmērīgu izmantošanu**, aizsargāt un ilgtspējīgi izmantot **agrobioloģisko daudzveidību**, tostarp, izmantojot agroekoloģisku praksi un bioloģisko lauksaimniecību, un novērst **apputeksnētāju**, kuri ir būtiski svarīgi veselīgām ekosistēmām un pārtikas nodrošinājumam, **skaita samazināšanās** pamatcēloņus. Šajā sakarā ES uzsver, cik svarīgi ir *COP-CBD* 15. sanāksmē ⁸ panākt vienošanos par pārveidojošu un vērienīgu **globālo biodaudzveidības satvaru laikam pēc 2020. gada**.

⁸ Konvencijas par bioloģisko daudzveidību Pušu konferences 15. sanāksme.

22. **Meži un agromežsaimniecības sistēmas** daudzējādā ziņā – gan tieši, gan netieši – dod ieguldījumu pārtikas nodrošinājumā un uzturā. Ir vajadzīgi pastiprināti kopīgi centieni, lai īstenotu ANO Stratēģisko plānu attiecībā uz mežiem 2017.–2030. gadam nolūkā apturēt **globālo atmežošanu un mežu degradāciju**, tostarp **nelikumīgu mežizstrādi**, un ilgtspējīgi apsaimniekot mežus, pienācīgi ņemot vērā pirmatnējo un seno mežu saglabāšanu. Atzīstot, ka lauksaimniecības paplašināšana ir viens no galvenajiem globālās atmežošanas iemesliem, ir ļoti svarīgi nodrošināt **pārredzamas un ilgtspējīgas piegādes ķēdes**, tostarp līdz minimumam samazinot risku, ka tirgū tiek laisti produkti, kas saistīti ar atmežošanu un mežu degradāciju. Šajā nolūkā samitam būtu jāstiprina **divpusēja un daudzpusēja sadarbība** rīcībpolitikās un pasākumos, lai mudinātu valstis ieviest un īstenot vērienīgu, taisnīgu un uz rezultātiem balstītu politiku, kuras mērķis ir apkarot atmežošanu un mežu degradāciju.
23. **Pārtikas sistēmas** gan nopietni cieš no **klimata pārmaiņām**, gan pašas tās būtiski sekmē. Atbildīgas investīcijas, inovācija un digitālās tehnoloģijas piedāvā lielu potenciālu, lai risinātu jautājumus, kas saistīti ar **pielāgošanos klimata pārmaiņām un to mazināšanu** visās pārtikas sistēmās. Samitam būtu jākalpo par stimulu **risinājumiem, inovācijām un paraugpraksei**, ko var izvērst un kam ir ilgstoša ietekme, lai izskaustu badu un visaptveroši risinātu klimata un ilgtspējas mērķus visās pārtikas sistēmās. Šajā sakarā īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai inovācijas būtu pieejamas un piekļūstamas nabadzīgākajām un neaizsargātākajām valstīm un kopienām.
24. **Taisnīga pāreja uz aprites ekonomiku** var sniegt būtisku ieguldījumu ilgtspējīgās un noturīgās pārtikas sistēmās. Ir jāpastiprina centieni, lai samazinātu neatjaunojamo dabas resursu izmantošanu un stiprinātu **biobāzētu produktu nozares**, tostarp, piesaistot atbildīgas investīcijas un tirgus, kā arī veicinot ilgtspējīgu biomasas ražošanu un pārstrādi. Turklāt globālajā pārtikas apgādē svarīga nozīme ir **ilgtspējīgu proteīna avotu potenciāla turpmākai attīstīšanai**.

25. Virzībā uz ilgtspējīgām pārtikas sistēmām ir būtiski **pazemināt pašreizējo pārtikas zuduma un izšķērdēšanas līmeni**. Lai sasniegtu 2030. gada globālo mērķi— uz pusi samazināt pārtikas izšķērdēšanu mazumtirdzniecības un patērētāju līmenī un samazināt pārtikas zudumus ražošanas un piegādes ķēdēs (tostarp zudumus pēc ražas novākšanas), īpaša uzmanība ir jāpievērš tādiem jautājumiem kā starpnozaru un publiskā un privātā sektora sadarbības veicināšana; atbalsts izglītības un izpratnes veicināšanas pasākumiem; resursu ziņā efektīva un aprites principam atbilstoša pārtikas iepakojuma dizaina veicināšana; droša blakusproduktu izmantošana un pārtikas atkritumu pārstrāde; produktu glabāšanas ilguma atbilstīga palielināšana un pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas visā pārtikas piegādes ķēdē uzraudzības un ziņošanas par to uzlabošana.
26. Ir ļoti svarīgi nodrošināt **pienācīgus iztikas līdzekļus un dzīves līmeni** primārajiem ražotājiem un visiem tiem, kuri strādā visā pārtikas ķēdē, tostarp ar sociālās aizsardzības pasākumiem. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš **mazo lauksaimnieku, ģimeņu lauksaimnieku un mazapjoma ražotāju** svarīgajai lomai **zvejniecības un akvakultūras**, kā arī **mežsaimniecības** nozarēs. Lai viņi varētu pilnībā izmantot savu potenciālu, kas nepieciešams, lai virzītu pāreju uz ilgtspējīgām pārtikas sistēmām, ir būtiski viņiem nodrošināt labāku piekļuvi tirgiem, ražošanas līdzekļiem un izejvielām, finansējumam un apdrošināšanai; piedāvāt labāku īpašuma pārvaldības kārtību attiecībā uz zemes, ūdens un zvejas teritorijām, taisnīgus darba apstākļus un pienācīgas higiēnas iekārtas; uzlabot piekļuvi pētniecībai, zināšanām, tehnoloģijām un inovācijai; un atzīt vietējo un īso piegādes ķēžu nozīmi.
27. Lai īstenotu iekļaujošu pārejas procesu, ir pienācīgi jāatzīst **pirmiedzīvotāju un vietējo kopienu** būtiskā nozīme **pārtikas sistēmās** un tas būtu jādara, palielinot viņu iespējas un aizsargājot viņu tiesības. Svarīgi ir arī uzlabot **sieviešu un jauniešu** izredzes un dzīves līmeni lauku reģionos. Samītā būtu jāuzsver, ka šajā nolūkā ir vajadzīga ilgtspējīga un paātrināta rīcība.
28. Ir jāturpina centieni novērst pārtikas trūkumu un nepilnvērtīgu uzturu ārkārtas un ieilgušas krīzes situācijās. Šajā sakarā **humānā pārtikas palīdzība** ir noturības pārtikas jomā būtisks elements, jo tādā veidā tiek aizsargātas cilvēku dzīvības un iztikas līdzekļi un nodrošināta ātrāka atlabšana.

Ir jādara vairāk, lai veicinātu **efektīvākus pārtikas palīdzības mehānismus**, tostarp preventīvus pasākumus, naudas pārskaitījumus un vietējo pārtikas preču iepirkumu, kas var arī palīdzēt samazināt humanitārās intervences ietekmi uz vidi un atbalstīt vietējās pārtikas sistēmas.

Ar ilgtspējīgām pārtikas sistēmām veicināt veselīgu uzturu

29. Pašreizējiem **pārtikas patēriņa modeļiem** jāklūst ilgtspējīgākiem. Patērētājiem šajā ziņā ir izšķiroši svarīga loma. Neatņemamai daļai no globālajiem centieniem pārveidot pārtikas sistēmas vajadzētu būt ilgtspējīgu, nekaitīgu, veselīgu un daudzveidīgu uztura modeļu – arī augu izcelsmes pārtikas produktu – atbalstīšanai un sekmēšanai ar **uzlabotu pārtikas vidi, izglītošanu, izpratnes veicināšanu un piekļuvi informācijai**. Šajā sakarībā īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai tiktu veicināta skaidra patērētāju informēšana, jo īpaši, izmantojot pārredzamas **markēšanas sistēmas** un izglītošanu uztura jautājumos.
30. Līdztekus pastāvīgajiem centieniem izskaust badu un cīnīties pret pārtikas trūkumu īpaša uzmanība ir jāvelta arvien pieaugošajam **nepilnvērtīga uztura** slogam visās tā izpausmēs, tostarp nepietiekama uztura un **liekā svara, aptaukošanās** un citu **ar uzturu saistītu** nepārnēsājamu **slimību** līdzāspastāvēšanai. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš uzturam, kurš vajadzīgs **bērniem un pusaudžiem**, lai tie varētu augt un attīstīt visu savu potenciālu, un tas cita starpā būtu jādara, izmantojot skolu uztura programmas. Izšķiroši svarīga nozīme ir starptautiskajiem norādījumiem par veselīga uztura veicināšanas politikām, it sevišķi attiecībā uz visnabadzīgākajām personām un vecāka gadagājuma cilvēkiem, un sievietēm un bērniem, kas dzīvo nestabilos apstākļos. ES atbalsta to, ka plašāk tiek izmantoti minimālās uztura daudzveidības rādītāji, lai pārraudzītu daudzveidīga uztura patēriņu dažādu iedzīvotāju grupu vidū.
31. Atbildīgai **tirgvedības praksei** un mērķtiecīgām **cenu noteikšanas politikām** var būt svarīga nozīme tajā, kā palīdzēt cilvēkiem izdarīt pareizu pārtikas izvēli, vienlaikus dodot ieguldījumu **labākā tirgus pārredzamībā** un taisnīgākā kompensācijā ražotājiem. Tāpat īpaša uzmanība ir jāpievērš tam, lai tiktu sekmēta **ilgtspējīga publiskā un privātā iepirkuma rīcībpolitiku** pastiprināta izmantošana un fakultatīvu ilgtspējas standartu integrēšana šādās rīcībpolitikās.

32. Samitam būtu jāveicina efektīvi pasākumi, ar kuriem palielināt **veselīga uztura piekļūstamību un pieejamību ilgtspējīgās pārtikas sistēmās**, cita starpā arī neaizsargātām grupām.

Stiprināt pārtikas nekaitīgumu un sabiedrības veselību

33. Ir ārkārtīgi svarīgi garantēt patērētājiem piegādātās pārtikas nekaitīgumu. Tālab ir nepieciešama spēja pienācīgi **izsekot pārtikai visā pārtikas ķēdē** un \, cita starpā arī pārtikas pārstrādes un mazumtirdzniecības posmos, un iedarbīgā veidā **cīnīties pret krāpšanu pārtikas jomā**. Šajā sakarībā ES atkārtoti apstiprina pilnīgu atbalstu svarīgajam darbam, ko veic **starptautiskās standartizācijas struktūras**, jo īpaši Pārtikas kodeksa komisija, Starptautiskās augu aizsardzības konvencijas Fitosanitāro pasākumu komisija (*IPPC/CPM*) un Pasaules Dzīvnieku veselības organizācija (*OIE*). Kad šīs organizācijas izstrādā uz zinātnei un pierādījumiem balstītus starptautiskus standartus, būtu pienācīgi jāņem vērā pārtikas sistēmu ilgtspēja.
34. Centrāla prasība tam, lai pārtikas sistēmu pārveide notiktu sekmīgi, ir **pieejas "Viena veselība"** pilnīgā īstenošana, jo cilvēku, dzīvnieku, augu veselība ir nesaraucami saistīta ar vidi, kurā tie sadzīvo. Šajā ziņā būtu jāpastiprina un **jāpaplašina trīspusējā sadarbība** starp Pasaules Veselības organizāciju (*PVO*), Pasaules Dzīvnieku veselības organizāciju (*OIE*) un Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizāciju (*FAO*), lai ar vienādiem noteikumiem iekļautu **Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides programmu (*UNEP*)**. Šajā sakarībā ES atzinīgi vērtē jaunizveidoto **"Viena veselība" augsta līmeņa ekspertu grupu**, kurā iesaistītas *FAO*, *OIE*, *PVO* un *UNEP*.
35. **Rezistence pret antimikrobiāliem līdzekļiem (*AMR*)** ir fundamentāls apdraudējums cilvēku un dzīvnieku veselībai un nekaitīgas un ilgtspējīgas pārtikas ražošanai. ES turpinās stingri iestāties par **antimikrobiālo līdzekļu atbildīgu, piesardzīgu un ilgtspējīgu izmantošanu** un atkārtoti apstiprina savu aicinājumu pakāpeniski izbeigt šādu līdzekļu izmantošanu augšanas stimulēšanai. Samitam būtu jāizceļ steidzamā vajadzība pastiprināt globālos centienus, lai, izmantojot pieeju "Viena veselība", īstenotu **2015. gada Globālo rīcības plānu attiecībā uz rezistenci pret antimikrobiālajiem līdzekļiem**.

36. Izšķiroši svarīga ir **zoonozes slimību** profilakse un sagatavotība tām. ES uzsver, ka ir jāstiprina kontroles un reaģēšanas mehānismi un jāattīsta un sekmīgāk jāīsteno starptautiskās pamatnostādnes par stingrākiem drošības un higiēnas pasākumiem, jo īpaši Pasaules Dzīvnieku veselības organizācijas (*OIE*) satvarā. Šajā sakarībā būtu pilnībā jāņem vērā jaunu **zoonožu rašanās un pārnesšanas** riski, kas saistīti ar dzīvnieku audzēšanu, kā arī cilvēka iejaukšanos ekosistēmās un savvaļas dzīvnieku sugās. Lai minētos riskus mazinātu, ir jāpieliek lielākas pūles, cita starpā arī ar pastiprinātiem pasākumiem savvaļas dzīvnieku un augu nelikumīgas tirdzniecības apkarošanai.

Ar tirdzniecību sekmēt pārtikas sistēmu ilgtspēju un noturību

37. Tajā, lai visiem tiktu nodrošināta piekļuve pietiekamam, nekaitīgam un veselīgam uzturam, svarīga nozīme ir atvērtai, pārredzamai un noteikumos balstītai starptautiskajai tirdzniecībai, kas atbilst Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) noteikumiem un sanitārajiem un fītosanitārajiem standartiem. **Daudzpusēji un divpusēji tirdzniecības nolīgumi var būt svarīgs** vērienīgu **ilgtspējas mērķu** sasniegšanas **rīks saistībā ar pārtikas sistēmām**, jo īpaši tādās svarīgās jomās kā Parīzes nolīguma un Konvencijas par bioloģisko daudzveidību efektīva īstenošana; ūdens, zemes un mežu ilgtspējīga apsaimniekošana; cīņa pret atmežošanu un nelikumīgi iegūtiem kokmateriāliem; AMR turpmākas izplatīšanās apkarošana un profilakse; pesticīdu ilgtspējīgas un piesardzīgas lietošanas veicināšana; dzīvnieku labturības uzlabošana; un pienācīgu darba apstākļu aizsardzība. ES turpinās sadarboties ar saviem tirdzniecības partneriem, jo īpaši jaunattīstības valstīm, un tos atbalstīt, lai palīdzētu tiem pārejā uz ilgtspējīgām pārtikas sistēmām. ES arī atkārtoti apstiprina savu atbalstu centieniem **reformēt PTO**, lai pastiprinātu PTO ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā.
38. Līdztekus starptautiskajai tirdzniecībai būtu pienācīgi jāatzīst ieguldījums, kādu **reģionālā un vietējā tirdzniecība** var dot ilgtspējīgās un noturīgās pārtikas sistēmās, cita starpā ar **īsu piegādes ķēžu** starpniecību. Lai nodrošinātu vietējo, reģionālo un globālo pārtikas sistēmu savstarpējo papildināmību, tādējādi sekmējot gan pārtikas sistēmu ilgtspēju, gan noturību, ir būtiski veidot, stiprināt un uzlabot **piekļuvi reģionālajiem un vietējiem tirgiem**.

Jauni finanšu risinājumi un darījumdarbības modeļi

39. Ilgtspējīgu pārtikas sistēmu sekmēšanai ir nepieciešami jauni **finanšu risinājumi un darījumdarbības modeļi** ieinteresētajām personām, tostarp attiecīgā gadījumā atbalsts, izmantojot apvienotu finansējumu, riska dalīšanas mehānismus un apdrošināšanas shēmas. Minētajiem risinājumiem un modeļiem būtu jo īpaši jāsekmē **finansējuma pieejamība ilgtspējīgām un atbildīgām investīcijām pārtikas sistēmās**, uzsvāru liekot uz mazajiem un ģimenes lauksaimniekiem un uz maziem un vidējiem uzņēmumiem. Šajā aspektā, lai novērstu potenciālus interešu konfliktus, būtiska nozīme ir **pārskatatbildības mehānismiem** un aizsardzības pasākumiem.
40. Stimuli, kas kaitē videi, bioloģiskajai daudzveidībai un klimatam, būtu pakāpeniski jāizbeidz. Šajā sakarībā ES atzinīgi vērtē to, ka ir pieņemta **ANO vides ekonomisko kontu sistēma**, un aicina turpināt darbu, lai veicinātu to, ka lēmumu pieņēmēji visā pārtikas sistēmā izmanto **dabas kapitāla uzskaiti**.

Uzlabot zinātniskās zināšanas un nodrošināt spēcīgu zinātnes un politikas mijiedarbību

41. Lai labāk izprastu problemātiku un iespējas, kas saistītas ar pārtikas sistēmu pārveidi, un lai noteiktu rīcības prioritātes, globālā, reģionālā un valstu līmenī ir jāveic **uz zinātni un pierādījumiem balstīti pārtikas sistēmu novērtējumi**.
42. Tādā pašā veidā – nolūkā izdarīt labi pamatotus lēmumus par pārtikas sistēmu nākotni – valdībām, privātajam sektoram, pētniecības iestādēm, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un patērētājiem ir nepieciešama piekļuve **vislabākajam tehniskajam un sociālekonomiskajam ieskatam**, pienācīgi atzīstot tradicionāli pārmantotās un vietējās zināšanas. Šajā sakarā ES ir apņēmusies padarīt intensīvāku **zināšanu, inovāciju un tehnoloģiju pārnesi**.
43. Samitam būtu jāpalīdz dažādos līmeņos **stiprināt pārtikas sistēmu pārvaldību**, cita starpā izmantojot daudzpusējus ieinteresēto personu un starpvaldību mehānismus, un būtu jānodrošina **spēcīga zinātnes un politikas mijiedarbība**, lai būtu iespējams pieņemt pilnībā pamatotus politikas lēmumus.

44. Šajā sakarībā ES atzīst centrālo lomu, kāda ir **Pasaules pārtikas nodrošinājuma komitejai (CFS)** un tās **Pārtikas nodrošinātības un uztura augsta līmeņa ekspertu grupai (HLPE)**. Samitam būtu jāmudina valstis un visas ieinteresētās personas stiprināt to, kā tiek ieviesti un īstenoti *CFS* politikas instrumenti. Šajā sakarībā ES uzsver īpašo nozīmi, kāda ir nesen **pieņemtajām CFS brīvprātīgajām norādēm par pārtikas sistēmām un uzturu**, un aicina tās plaši īstenot.

SAMITA PĒCPASĀKUMI

45. Samitā par pārtikas sistēmām ES ir apņēmusies sasniegt **vērienīgu iznākumu**, kas kalpos par **katalizatoru pārtikas sistēmu pārveidei**, izmantojot pieeju "tiesības uz pārtiku", ar kopīgu redzējumu, kas atspoguļots **skaidri īstenojamā darba programmā** atbilstoši IAM pārraudzības un ziņošanas kārtībai.
46. Lai pēc samita varētu veikt efektīvus pēcpasākumus, būs vajadzīga **cieša ANO sadarbība un pašreizējo ANO iniciatīvu pastiprināšana** nolūkā sasniegt IAM, vienlaikus izvairoties no darba plūsmu dublēšanās vai pārklāšanās. ES pasvītro, cik svarīgi ir pēc iespējas labāk izmantot **pastāvošos starpvaldību un institucionālos mehānismus**, lai nodrošinātu, ka samita iznākums būs dzinējspēks jaunai rīcībai un veicinās progresu, kā arī lai mērītu un analizētu samita ietekmi plašākā Programmas 2030. gadam kontekstā. Minētajā nolūkā ir nepieciešama **cieša sadarbība un koordinācija starp attiecīgajām ANO aģentūrām un forumiem**, jo īpaši Pārtikas un lauksaimniecības organizāciju (*FAO*), Starptautisko Lauksaimniecības attīstības fondu (*IFAD*), Pasaules Pārtikas programmu (*WFP*), Pasaules pārtikas nodrošinājuma komiteju (*CFS*), Pasaules Veselības organizāciju (*PVO*), Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides programmu (*UNEP*), ANO Konvenciju par cīņu pret pārtuksnešošanu (*UNCCD*), Pasaules Dzīvnieku veselības organizāciju (*OIE*), Pārtikas kodeksa komisiju un Starptautisko augu aizsardzības konvenciju (*IPPC*).

47. Īpaša uzmanība ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka **samita iznākumu** pienācīgi ņem vērā tādās **daudzpusējās iniciatīvās un gaidāmos notikumos** kā samits "Uzturs izaugsmei" (Tokija, 2021. gada decembris), Globālās akvakultūras konference (Šanhaja, 2021. gada septembris), *COP 26* Klimata pārmaiņu konference (Glāzgo, 2021. gada novembris), ANO Biodaudzveidības konvencijas *COP 15* (Kunmina, 2021. gada oktobris), ANO Konvencijas par cīņu pret pārtuksnešošanu *COP 15* (2021. gada septembris), ANO Okeānu konference (Lisabona, 2022. gads), *Stockholm 50+* (Stokholma, 2022. gads) un 2023. gada ANO Ūdens konference (Ņujorka, 2023. gada 22. un 24. marts).

Rīcība un iniciatīvas ES līmenī

48. ES, pēc samita virzīdama uz priekšu pārveides procesu, cenšas kopā ar saviem partneriem un visām attiecīgajām ieinteresētajām personām rādīt priekšzīmi un saglabā gatavību šajā sakarībā sekmēt **alianSES un partnerības**.
49. Plašākas politikas rīcības ietvaros, kuras nolūks ir panākt pārtikas nodrošinājumu un uzturu, un lai Eiropas Savienībā un ārpus ES sasniegtu Programmas 2030. gadam mērķus, attiecībās ar saviem tirdzniecības partneriem ES cenšas koncentrēties uz ilgtspējīgām pārtikas sistēmām, lai kopīgiem spēkiem panāktu sekmīgu pāreju globālā līmenī. Līdz ar to ES plāno **ES tirdzniecības nolīgumos iekļaut īpašu nodaļu par pārtikas sistēmu ilgtspēju**, par ko pašlaik notiek sarunas, un stiprināt šajā jomā sadarbību ar valstīm, kas jau ir noslēgušas tirdzniecības nolīgumus ar ES.
50. ES ir arī apņēmusies turpināt aizsāktos centienus nolūkā izstrādāt **ilgtspējīgu un noturīgu ES pārtikas sistēmu** un saglabā gatavību dalīties savās zināšanās, lietpratībā un pieredzē ar saviem partneriem. **Galvenās īstermiņa un vidēja termiņa darbības un iniciatīvas**, ko ES šajā nolūkā plāno veikt, jo īpaši saistībā ar **Eiropas zaļo kursu un stratēģiju "No lauka līdz galdam"**, ir šādas:
- izstrādāt ES tiesisko regulējumu ilgtspējīgām pārtikas sistēmām;
 - kopā ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām sagatavot atbildīgas darbījundarbības un tirdzniecības prakses rīcības kodeksu;

- pamatojoties uz jaunajām pārtikas izšķērdēšanas mērīšanas metodēm, izstrādāt saistošus mērķus pārtikas izšķērdēšanas mazināšanai;
- izstrādāt ilgtspējīgas akvakultūras pamatnostādnes, lai nodrošinātu ilgtspējīgu pārtikas ražošanu no ilgtspējīgi apsaimniekotas akvakultūras;
- sagatavot tiesību aktus, lai novērstu vai līdz minimumam samazinātu tādu produktu laišanu ES tirgū, kas saistīti ar atmežošanu vai meža degradāciju, kā arī turpmākas iniciatīvas atmežošanas apturēšanai un ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanu sekmēšanai;
- izstrādāt pasākumus, kā palielināt ES lauksaimniecībā izmantojamo zemi, kurā pielieto bioloģiskās lauksaimniecības praksi, lai palielinātu organisko akvakultūru un lai palielinātu bioloģisko produktu patēriņu;
- izstrādāt pasākumus, kā sasniegt kvantitatīvās samazināšanas mērķrādītājus pesticīdiem, antimikrobiālajiem līdzekļiem un uzturvielu zudumam;
- "Apvārsnis Eiropa" satvarā sākt iniciatīvas, lai atbalstītu vērienīgus starptautiskus un starpdisciplīnu pētniecības un inovācijas projektus ilgtspējīgām pārtikas sistēmām (tostarp, izmantojot partnerību, kas vērsta uz "drošām un ilgtspējīgām pārtikas sistēmām cilvēkiem, planētai un klimatom");
- sagatavot "ES oglekļa saistīgas lauksaimniecības iniciatīvu" oglekļa piesaistījumu sertificēšanai, balstoties uz robustu un pārredzamu monitoringu un verifikāciju;
- izstrādāt priekšlikumu, kura mērķis ir nodrošināt saskaņotu, uz zinātnei balstītu, iepakojuma priekšpusē izvietotu uzturvērtības marķēšanas sistēmu un ilgtspējīga marķējuma satvaru;
- aizsākt iniciatīvas, kas paredzētas, lai stimulētu pārstrādātas pārtikas sastāva pārveidošanu, tostarp – attiecīgā gadījumā – uzturvielu maksimāli pieļaujamo līmeņu noteikšanu, un lai ierobežotu tādu pārtikas produktu popularizēšanu, kuros ir augsts sāls, cukura un/vai konkrētu tauku saturs;
- pārskatīt ES lauksaimniecības un pārtikas produktu popularizēšanas programmu un ES skolu apgādes programmu, kā arī ES atbalstu pārtikas iepirkumam, lai veicinātu veselīga un ilgtspējīga uztura ražošanu, pieejamību un pieņemšanu;

- uzlabot sagatavotību pārtikas krīzēm, pastiprināt profilaktisko rīcību, kas risina pārtikas krīzes, un, pamatojoties uz saikni starp humāno palīdzību, attīstību un mieru, pastiprināt operacionalitāti, ar kādu darbojas Globālais tīkls pret pārtikas krīzēm.
-